

Sagn og Tro knyttet til Sten i Odense og Assens Amter.

Af August F. Schmidt.

Naar vi mener at kunne tillægge Nutidsmeddelelser om Almuens Tro og Skik et ikke ringe historisk Værd, er det ud fra den Erfaring, at Landalmuen i det hele har hængt stærkt ved nedarvede Skikke og Forestillinger, saaledes at meget nu kendt kan have Aarhundreders Hævd. Dette vil da ogsaa vise sig at være Tilfældet med den Sagntype, afgrænset til Nordfyn, som vi i det følgende skal beskæftige os lidt med, nemlig Sagn og Tro knyttet til store Sten. Den oprindelige Hensigt med Stensagnene er, at Almuen igennem dem har villet forklare, hvorledes denne eller hin store Sten er kommet til at ligge netop dør, hvor den ligger. Det er altsaa den naturforklarende Bevæggrund, der er Forudsætningen for Stensagnene.

De store Kampesten mentes at være kastede til deres Plads af Kæmper (Jætter, Trolde, Kæmpekvinder), hyppigst efter Kirker (Nr. 3, 8, 10, 12, 15, 17, 22, 23, 24, 26), hvilket kan tyde paa, at denne Form af Sagnet stammer fra hin Tid, da Hedenskab og Kristendom kæmpede om Magten her i Landet. De gamle hedenske Guddomme har ikke kunnet taale at se Kirkerne, endsiges høre Kirkeklokkeklangen. Undertiden sloges Kæmper indbyrdes (Nr. 7) eller de blot kastede med Sten eller kastede om Kap (Nr. 9, 17, 20); undertiden til Maals (Nr. 13, 14). Vidnesbyrd om, at Stenene var kastede af Kæmper, fandt Almuen i nogle fingerlignende Fordybninger i Stenene (Nr. 6, 10, 12, 22, 23, 24), som benævntes *Kæmpefinger*, fremkomne ved Kæmpens krystende Tag, da han (hun) lod Stenen suse efter den ulykkelige Kirke, som dog sjældent ramtes. Hovedparten af „Kæmpefingerene“ er antagelig naturlige Fordybninger fremkomne ved Stenenes Dannelse. En Del af Mærkerne er vel huggede af Mennesker, maaske fremkomne ved Sprængningsforsøg; muligvis har man villet hugge Ejermærker i nogle af Stenene for at vise et Markskel.

I Sten Nr. 4 er en skaalformet Fordybning, der anses for at være et Udtryk for Ilden; et Mærke, der staar som Minde om en Urforestilling af religiøs Art, men er tillige ogsaa et Ud-

tryk for den begyndende Fremstillingskunst, hvad Fodspor i Sten ogsaa maa anses for at være. Fodspor i Sten forekommer særligt mellem Bronzealderens Helleristninger i Sverrig og Norge, hvorfor det i Danmark vel ogsaa maa være fra denne Tid. Fodsporet var baade et oldkristeligt og buddhistisk Symbol, der gengav det af Guddommen efterladte Fodspor. Dette kunde da ogsaa være udtrykt ved Fodsporene fra Bronzealderen, der vel næppe har ligget fjærnt fra den Tid, da Guddommen endnu ikke fremstilledes billedligt, men dog vel tænktes at have menneskelig Skikkelse. Senere blev Fodsporene et almindeligt helligt Tegn, der kunde gentages i Mængde, som det ses i Helleristningerne. Fodspor nævnes her Nr. 1, 16, 19, 25. Sagnene knyttet til disse Sten søger at forklare Fodsporene, hvis Betydning og Oprindelse her er skitseret. St. Knuds Sten (Nr. 4) er en typisk Skelsten; den ligger paa Kongevejen mellem Middelfart og Odense. En naturlig Fordybning i Stenen forklares som fremkommet ved, at Knud den hellige hvilte der paa sin Flugt til Odense. Til flere Sten (Nr. 1, 4, 5) knytter sig forskellige Sagn, og til nogle knytter sig Trosforestillinger. Saaledes kastede Markedsfolk smaa Sten til Nr. 4, det gav Markedslykke; og fra en hel Del Sten (Nr. 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18) kom de smaa Børn. Det var en almindelig udbredt Tro blandt Børn i Nordfyn, at deres smaa Brødre og Søstre blev hentede fra en stor Sten, der maaske laa i Gadekæret eller i Strandbredden,¹⁾ et Motiv, Thorkild Gravlund med stor Kunst har brugt i flere af sine Romaner („Jættelebroen“, „Flintenstens Ole“). Folkevittigheden har ogsaa Forbindelse med de tavse Sten; saaledes vender Nr. 18 sig, naar den lugter nybagt Brød; da en Sten ikke kan lugte, vender den sig jo aldrig!

Flere af Sagnstenene har Navne (Nr. 1, 3, 4, 5, 10, 11, 15, 17, 23, 26), der dog oftest er afledte af Sagnet, som knyttes til Stenene. Flere Stennavne kan man vist vanskeligt give en tilfredsstillende Tolkning af, hvorimod enkelte er let forklarlige, saaledes Nr. 11 og 17. Dejstenen (Nr. 11) maa paa oldnordisk have heddet Digrsteinn, der betyder den store Sten. Grydesten (Nr. 17) kan forklares enten af Gryde eller af det oldnordiske Ord for Sten: Grjótt — Gryt — Gryd, hvilket sidste nok er den mest sandsynlige Forklaring af Navnet.

Vi skal saa i det følgende høre, hvad Sagnene fortæller om nogle store Sten i Nordfyn. Stenene vil blive nævnt i samme Rækkefølge som Sognene i Traps Danmark.

1. Jomfruspringet (Odense). En Jomfru, der blev forfulgt af svenske Soldater, sprang ud af et af Lydhullerne i

¹⁾ Evald Tang Kristensen: Jysk Almueliv, Tillægsbind III, Nr. 750.

St. Knuds Kirke. Hendes Fodspor saas i Stenen 1819 paa „den Plads Klingenberg, lige udenfor Porten af det forrige St. Knuds Kloster“.¹⁾ Stenen fandtes endnu 1910. I en mindre Sten tæt ved er Mærke af Jomfruens Paraply.²⁾ Christine Reimer kender ogsaa Stenen, men hvis man intet aner om „den gamle Sagnsten, vil man næppe lægge Mærke til den store, flade Sten i Brolægningen med en lille oval Fordybning, der samler Regnvand“.³⁾

2. Sten (Assens) i Strandkanten. 1755 meddeler Præsten om en hellig Kilde ved Stranden, og om denne Kilde fabuleres der, „at dend skal have skudt en stor Sten fra sig, som ligger en liden distance fra dend udi Havet, hvilket og skal have gjort det, at dend er bleven til det, som dend endnu ansees for“.⁴⁾

3. Gallesten (Assens) paa Assens Mark, er, ifølge Sagnet, kastet af en Kæmpe mod Gamtofte Kirke.⁵⁾

4. St. Knuds Sten (Odense Herred, Wissenbjerg Sogn) findes paa Assenbølle Mark. I Præsteindberetningen til Ole Worm 1623 meddeles Sagnet om denne Sten saaledes: Det siges, at „St. Knud skulde haft siddet og hvilet sig, der han rejste eller flyede fra Jylland til Odense, hvor han blev dræbt og ihjelslagen i St. Knuds Kirke (1086) og en fornemlig Jyde cognomine (ved Navn) Blaer Hins (?) var hans første og største Bannere. Og det siges, der han hvilede sig paa fornævnte Sten, sank han udi Stenen, saa den endnu udviser et Menne-skes Sæde“.⁶⁾ Til denne Beretning fra 1623 er der følgende Rettelser at gøre: Knud den hellige blev dræbt i Albans Kirke i Odense og ikke i St. Knuds Kirke. Blaer Hins maa være Blakke („falske Blakke“), der var Forrædder mod Kongen og blev dræbt i Kirkedøren.

1730 meddeles hos Eric Pontoppidan,⁷⁾ at Kongen hvilte paa Stenen under Flugten til Odense. I Stenen er Mærke af et Sæde. Omkring den store Sten ligger en Bunke smaa Sten, der bliver kastet dertil af Folk, der drager til Marked i Odense; det vil give Markedslykke. (Samme Skik og Tro er ogsaa knyttet til St. Thøgers hellige Kilde i Hassing Sogn i Thy; naar Kræmmerne var paa Vej fra Thisted til Vestervig Marked, kastede de Penge i Helligkilden for at opnaa Lykke i

1) Thiele Folkesagn¹ II, 30, 130.

2) D. F. S. 1906/23: 1.

3) Christine Reimer: Nordfynsk Bondeliv V (1919), 684.

4) Hist. Aarb. for Odense og Assens Amter 1915, 364; August F. Schmidt: Danmarks Helligkilder 1926, 126 (med Henvisninger).

5) Thiele: Folkesagn¹ II, 126 f.; Thiele² 1843 II, 43.

6) Evald Tang Kristensen: Danske Sagn IV, Nr. 107.

7) Theatrum Danicæ 1730, 155.

Handel).¹⁾ 1773 meddeler Thomas Broder Bircherod Sagnet om Kong Knud saavel som om Stenkastningen for at opnaa Markedslykke. Thiele har kendt baade Pontoppidan og Bircherod og gengiver da ogsaa Sagnet og Stenkastningen i Overensstemmelse med de ældre Kilder.²⁾ I et forvansket Sagn³⁾ meddeles, at det var Knud den Store, der hvilte paa Stenen. „Da han vilde rejse sig, satte han begge hævder mod stenen for lettere at komme op. Men der blev indtryk i den efter hænderne, hvilke mærker man kunde se paa den“.... Stenen findes nævnt i H. C. Andersens Roman *O. T.*, S. 93, og er omtalt i F. Hjorts *Vissenbjerg Sogn og Birk*, S. 12 f. (med to Fotografier). Et Sagn af andet Indhold end det sædvanlige, knyttet til St. Knuds Sten, meddeles hos Thiele⁴⁾ og beretter om en Tyv, der ved Nattetid havde stjaalet et Faar hos en Bonde. Tyven skyndte sig bort, men maatte undervejs hvile sig paa St. Knuds Sten. „Men der han atter vilde til at gaee, mægtede han ikke at rejse sig fra Stenen, efterdi den holdt fast paa ham, og maatte han da blive der siddende indtil den lyse Dag“. Efter dette Sagn at dømme lader det til, at Folk har troet, at St. Knuds Sten har besiddet særlige Kræfter.

Da Kong Knud blev en anset Helgen efter sin voldsomme Død i St. Albans Kirke 1086, maa man formode, at mange har valfartet til hans Sten i Middelalderen. Da Stenen ligger lige i Herredsskellet, er det sandsynligt, at de kongelige paa deres Rejser ofte har maattet vente ved St. Knuds Sten, hvis de nye Befordringsmidler ikke har været til Stede. F. Hjort⁵⁾ formoder saaledes, at Bønderne fra Vends Herred ikke har villet køre med Knud den hellige længere end til Herredsskellet, og de har saa sat Kongen og hele Bagagen af paa Assenbølle Mark, hvor de kongelige ventede, til Bønderne fra Odenseegnen kom og kørte videre. Da der findes en mindre Sten ved den store St. Knuds Sten, fortælles det, at Kongens „Vaabendrager“ sad paa denne mindre Sten. Et Agerskifte derved kaldes endnu „Ridderstein“ efter Kongens Riddere. Hvad angaar St. Knuds Sten som Pladsen for Stedet, hvor de kongelige skiftede Heste, saa haves der en autentisk Oplysning herom i Dronning Christines Hofholdningsregnskaber (udg. af Will. Christensen), 261, hvori meddeles: „Item gaff jeg 6½ mr. fore voghenleyæ udi Medelfaar till myn frues folck ind till sancti Knutz steen“. Stenen er af Naturen formet som et Sæde; paa den

1) Hist. Aarb. f. Thisted Amt 1925, 68.

2) Danske Folkesagn¹ I, 108; Thiele² I, 27; jfr. Danske Atlas VI, 663. Jonges Chorographi, 289; Grimm: Deutsche Sagen I, 206.

3) E. Tang Kristensen: Danske Sagn IV, Nr. 109; jfr. smsts. Nr. 108.

4) Folkesagn¹ II, 112.

5) Vissenbjerg, 12 f.

fremstaaende Ryg findes en skaalformet Fordybning. Stenen blev fredet 1887.¹⁾

Om en Sten, kaldet Ventegodtstenen, mellem Odense og Ruggaard, findes der et Par Optegnelser i D. F. S. Da Sagnene, knyttet til Ventegodtstenen, er akkurat de samme som St. Knuds Stens Sagn, kan man maaske gaa ud fra, at Ventegodtstenen og St. Knuds Sten er identiske (?).

5. Vædderstenen (Aasum Herred, Rolfsted Sogn) i Kirkemarken er en høj Sten og spidsagtig oventil. Stenen har sit Navn af den Grund, „at i fordums tid haver været en tyv og staaen en vædder i Kappedrup og vilde gaa med den til Næraa og havde bundet alle fire ben paa vædderen og kast den saa om sin hals og vilde staa og hvile sig op til samme sten og lagde vædderen saa hængende om halsen oven paa stenen, hvilken faldt straks over paa den anden side og kvalte tyven“.²⁾ Dette Sagn er optegnet i Sødunge Skole, Ringe Sogn, o. 1890 med samme Indhold som i 1623.³⁾ Til Ronvædderstenen i Bække Sogn, Sydjylland, knyttes et lignende Sagn som her til Vædderstenen.⁴⁾ Stenen i Rolfsted Sogn kaldes ogsaa Bakkesten.

6. Sten (Aasum Herred, Højby Sogn) i Kirkegården med Mærker af tre af Fandens Fingre. Dengang Højby Kirke skulde indvies, stod Fanden nemlig udenfor og kiggede ind over Muren. Men da man pludselig begyndte at ringe med Klokkerne i Taarnet, blev han saa forskrækket, at han trykkede sin Haand imod en Gærdesten og efterlod sig et Mærke i Stenen af tre Fingre.⁵⁾

7. Sten (Bjerge Herred, Munkebo Sogn) paa Munkebo Banke, er kastet af en Jomfru paa den anden Side Odense Fjord efter Kæmpen, der boede i Banken, fordi han foretrak en Troldkvinde der i Sognet.⁶⁾

8. Dysseoverligger (Munkebo Sogn) paa Smedeløkken Nord for Munkebo, er kastet fra „Sletten“ over Odense Fjord mod Munkebo Kirke af en Jætte, der ikke kunde taale Kirkeklokkeklangen.⁷⁾ Nr. 7 og 8 skulde vel ikke være identiske?

9. Stene (Munkebo Sogn) paa Kæmpehøje i Præstemarken, er kastede af Jætter.⁸⁾

1) Trap⁴ IV, 416. Opt. i D. F. S. 1906/31 b: 878.

2) Danske Sagn III, Nr. 284 (efter Præsteindberetningen til Ole Worm 1623).

3) Tr. i Danske Sagn III, Nr. 285.

4) Smsts. III, Nr. 286; jfr. Nr. 287.

5) Thiele¹ IV, 23; 2. Udg. II, 97.

6) Thiele¹ III, 127; Thile² II, 47. Christine Reimer V, 684.

7) D. F. S. 1906/31 b: 902.

8) D. F. S. 1906/31 b: 902, opt. 1926 af K. L. Kristensen, medd. af N. P. Lindø.

10. Flynderstenen (Bjærg Herred, Kølstrup Sogn) i Kjertinge Vig, ikke langt fra Land, er kastet af en Kæmpekvind fra Munkebo efter Kølstrup Kirke. I Stenen er Fingermærker efter hendes Tag. Fra denne Sten hentedes Omegnens Smaa-børn. Stenen blev sprængt 1860; den var saa stor, at „mange Vogne kørte Sten i 3 Dage“ for at faa den bort.¹⁾

11. Dejstenen (Bjærg Herred, Agedrup Sogn) paa Bullerup Strand; derfra hentedes de smaa Børn.²⁾

12. Sten (Bjærg Herred, Visby Sogn) lige Nord for Kirkegaarden i Lammekærsgyden, er kastet af en Heks fra Romsø efter Viby Kirke. I Stenen er 5 Fingermærker.³⁾

13. Sten (Bjærg Herred, Dalby Sogn) i en Have i Dalby, og en.

14. Sten (Dalby Sogn) paa Dalby Mark, er kastede fra Elnebjerg paa Dalby Mark af to Kvinder, der kastede til Maals. I hver Sten findes fem Huller ligesom Enderne af store Fingre, dog ikke ret dybe.⁴⁾

15. Rødjyde (Ryjydestenen) eller Klokkestenen (Bjærg Herred, Stubberup Sogn) i Stranden paa Hindsholmen paa Langø udfor Matr. 3 b af Langø By, en stor, brun Sten „dobbelt saa stor som denne Stue“, er kastet i et Strømpebaand af en Kæmpekvind paa „Sletten“ efter Stubberup Kirke. Strømpebaandet brast, og derfor naaede Stenen ikke Kirken, men faldt i Strandkanten eller „kom blot paa den anden Side af Aaen“ (Stranden). I en Variant meddeles, at Stenen er kastet af en gammel Kone paa Samsø efter Stubberup Kirke. Fra denne Sten sagdes Børnene at komme.⁵⁾

16. Sten (Stubberup Sogn) paa Fynshoved med et Mærke af en Støve, „vist en hel Alen lang“. En Jætte vilde springe fra „Sletten“ over paa Samsø og satte Foden paa Stenen, da han tog Tilløb. Denne Sten er vistnok kløvet.⁵⁾

17. Grydesten (Lunde Herred, Norup Sogn) ved Mejeriet mellem Egense og Hasmark nær Vesterballe. Grydesten er den største erraticke Blok paa Hindsholm. Den bestaar af en Samling af store Gnejsblokke (en graa, glimmerrig Gnejs med sparsomme Grafitkæl) og tre mindre lignende; de synes imidlertid alle oprindelig at have udgjort en eneste Blok. De to største af Stenene har hver en Højde af 8' (2½ M.) over Jorden, en Længde af 11—12' (ca. 3½ M.), og deres største Bredde er omtrent lige saa stor som Højden.⁶⁾ Til Geologernes Beskri-

1) D. F. S. 1906/23: 903.

2) D. F. S. 1906/46: 904; opt. 1920.

3) D. F. S. 1906/23: 909.

4) Indb. til Ole Worm, Afskr. i D. F. S. 122 C, 24. Danske Sagn III, Nr. 81.

5) D. F. S. 1906/31 b: 913.

6) Ussing og Madsen: Kortbladet Hindsholm (Danmarks geologiske Undersøgelser I R. 2, 1897), 21.

velse af Stenen kan føjes, at Evald Tang Kristensen ogsaa har set den (og de andre to mindre Sten); den „ligger lige ved Vejen. Det er en mægtig Sten“.¹⁾ Stenen er kastet af en Kæmpe, der stod paa Munkebo Bakke (eller Hindsholm) efter Norup (Egense) Kirke, men Stenen faldt ca. 1½ km Nord for Kirken. Kæmpen kunde ikke lide Kirkeklokkeklangen. Det fortælles ogsaa, at det gjaldt et Væddemaal mellem to Kæmper. Den ene skulde slaa Norup Kirke ned med Stenen, men den naaede ikke saa langt. Og Jakob Rasmussen meddeler, at „hver gang nogen bager, og stenene kan lugte nyt brød, vrider de dem en omgang“.²⁾ Storcken henter de smaa Børn ved denne Sten.³⁾

18. Sten (Skam Herred, Krøgsbølle Sogn) ved Ager-næs, hvorunder Tordenkællingen sad, og det var hende, der kom med de smaa Børn.⁴⁾

19. Sten (Skam Herred, Skamby Sogn) i Skamby Kirke-murs Grund. Trolde vilde hindre Opførelsen af Skamby Kirke og rev ned om Natten, hvad der var bygget op om Dagen. Da der blev muret saa meget op, at de ikke kunde overkomme at rive ned, satte en af dem i Vrede sin Fod saa haardt mod en af Kirkens Grundsten, at Mærket blev siddende.⁵⁾ En Variant fortæller, at en Kæmpe stod paa Skamby Kirkegaard og vilde kaste en stor Sten efter Hjadstrup Kirke, „men idet han nu kylte stenen, kom han til at træde tilbage med den ene fod og satte den saa fast imod en af grundstenene i kirkemuren, at sporet blev tydelig kjendt“.⁶⁾ Thiele⁷⁾ meddeler, at Fodsporet er traadt af en Trolde, der vilde hindre Kirkens Bygning. En Variant fortæller, at Kæmpen Find, der boede i Findhøj ca. ½ Mil Nord for Kirken, traadte Fodsporet i Stenen. En anden Variant fortæller, at Fodsporet er fremstaaet efter en Kæmpes Spark mod Kirkemuren.⁸⁾

20. Stendynge (Skamby Sogn) er sammenkastet af Trolde, der smed Stenene efter Skamby Kirke. Efter Stenene har Stensby Navn, forklarer Folkeetymologien.⁹⁾

21. Glavendrupstenen (Skamby Sogn), den berømte Runesten, maa ikke flyttes; en Ejer vilde gøre dette, men blev syg og svandt hen og maatte saa lade Stenen ligge; men „der

1) E. T. Kr.'s utr. Saml. i D. F. S. III² A. 12: 921.

2) Efterslæt til Skattegraveren 1890, 225, Nr. 222. Trap³ III, 463.

3) D. F. S. 1906/31 b.

4) D. F. S. 1906/23: 931.

5) Skattegraveren X, 105, Nr. 274.

6) Skattegraveren X, 105, Nr. 273.

7) Thiele¹ IV, 20 f.; jfr. Christine Reimer V, 684.

8) D. F. S. 1906/31 b: 936. Fot. i D. F. S.

staar jo ogsaa en forbandelse paa den“, tilføjer Skattegrave-rens Meddeler, gamle Hans Skrædder i Stensby, 1888.¹⁾ Denne Forbandelse lyder saaledes efter Wimmers Oversættelse: „...Den skal visselig komme til at sone sin Brøde, som øver Vold mod denne Sten eller drager den bort (for at rejse den) over en anden“.²⁾

22. Sten (Vends Herred, Gelsted Sogn) imellem Ejby og Gelsted Kirke, er kastet efter Gelsted Kirke af Kæmpen Ranke. Stenen faldt et Stykke før sit Bestemmelsessted. Byen Blanke i Rorslev Sogn skal ifølge Sagnet have Navn efter Kæmpen, og han ligger begravet i en Høj med Stensætning i Blanke. I Stenen er Aftrykket af fem Fingre.³⁾

23. Klokkestenen (Baag Herred, Kerte Sogn) i et Hul i Aaen bag Kerte Kirke, er kastet efter Kirketaarnet af en Trolld fra Barløse Kirkegaard (eller i en Bakke i Barløse). Stenen ramte dog ikke Kirken. Der er Fingermærker i Stenen.⁴⁾

24. Sten (Baag Herred, Søllested Sogn) paa Søllested Mark, er kastet af en Kæmpe efter Barløse Kirke, men han kunde ikke magte at kaste den saa langt, og den faldt saa ned, inden den naaede sit Maal. I Stenen ses tydelige Mærker af fem Fingre.⁵⁾

25. Sten (Baag Herred, Kjøng Sogn) i Kjøng Mølles Gaard. „En gaardmand her i Kjøng, der hed Rasmus Pedersen, var saa ualmindelig stærk. Han bar en gang saa stor en byrde af korn til møllen, at da han naaede mølledøren, revnede hans træsko, og han traadte formelig dybe mærker i stene. I Kjøng mølles gaard ligger endnu en sten med en fordybning af en træskohæl. Der har før ligget en til ved siden af, men den er nu anbragt i broen over møllebækken, og i den var et lignende mærke“.⁶⁾ Evald Tang Kristensen har set Stenen i Møllegaarden. „Der er ganske vist et indtryk eller hulning i den, men jeg kan ikke anse den for andet end en naturlig fordybning“.⁶⁾

26. Kroppen (Baag Herred, Helnæs Sogn), en meget stor Sten, tre Alen høj, ved den østre Strand, skal være kastet af en Trolld ovre fra Svanninge Bakker efter Helnæs Kirke, da de var ved at bygge den. Men han forfejlede Maalet, Stenen naaede ikke langt nok.⁷⁾

1) Skattegraveren X, 107, Nr. 280.

2) Lis Jacobsens Udg. af Wimmers Danmarks Runemindesmærker, 104.

3) Danske Sagn III, Nr. 140.

4) D. F. S. 1906/31 b: 993.

5) Danske Sagn III, Nr. 131.

6) E. Tang Kristensen: Jysk Almueliv Tillægsbind II, Nr. 271.

7) E. T. Kr.'s utr. Saml. i D. F. S. III², A. 6: 1013.

I Noterne vil man se, hvorfra Stoffet til ovenstaaende Stenliste er hentet. Hovedparten af Oplysningerne stammer fra utrykt Materiale i Dansk Folkemindesamling (forkortet til D. F. S.), Kgl. Bibliotek, København K., hvortil Rettelser og Tilføjelser fra stedkendte Folk godhedsfuldt bedes sendt.
